

Sygn. akt III AUa 170/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Krystyna Smaga
Sędziowie:	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.) SA Małgorzata Pasek
Protokolant: stażysta Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 7 maja 2015 r. w Lublinie

sprawy E. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 10 grudnia 2014 r. sygn. akt VIII U 132/14

I oddala apelację;

II zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. na rzecz E. W. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

III AUa 170/15

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 27 listopada 2013 r. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt. 2, art. 68 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt. 5, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt. 4, art. 18 a ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009r., nr 205, poz. 1585 ze zm.) stwierdził, że E. W. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu od 28 maja 2013 r. Powodem decyzji było uznanie, że działalność pozarolnicza zarejestrowana przez wnioskodawczynię była prowadzona dla pozoru celem stworzenia tytułu ubezpieczenia społecznego.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Lublinie złożyła wnioskodawczynie podnosząc, że decyzja została wydana w oparciu o błędne ustalenia stanu faktycznego z rażącym naruszeniem zasad wynikających z kpa. Prowadzenie działalności w zakresie pozaszkolnych form kształcenia została wskazana przez wnioskodawczynię jako podstawowa, lecz wpis do (...) obejmuje również sprzedaż wysyłkową towarów w szczególności wyrobów ze złota, pośrednictwo ubezpieczeniowe, i inne.

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 10 grudnia 2014 roku zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że E. W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 28 maja 2013 roku oraz zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie kwotę 137 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawczynie E. W. w dniu 28 maja 2013 r. dokonała wpisu w (...) wskazując jako przeważającą działalność gospodarczą: pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane. Zamiarem skarżącej było udzielanie korepetycji z języka angielskiego. Działalność została zarejestrowana w miejscu zamieszkania. Mimo podjętych starań wnioskodawczynie prawdopodobnie z uwagi na okres ferii szkolnych, nie pozyskała uczniów. Kolejny rodzaj działalności to sprzedaż biżuterii przez Internet i w niewyspecjalizowanych sklepach.

Wnioskodawczynie E. W. dokonała zgłoszenia płatnika składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego od dnia 28 maja 2013 r. Przystąpienie do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego zadeklarowała od dnia 1 lipca 2013r.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zadeklarowała w następujących wysokościach miesiącach maj 2013 r. - 61,94zł, czerwiec 2013r. - 480,00 zł, lipiec 2013r. - 480,00 zł, sierpień 2013r. - 9.350,00 zł, wrzesień 2013r. - 9.021,28 zł. Wnioskodawczynie w dniu (...) urodziła dziecko. Zasiłek macierzyński pobrała w okresie od dnia (...) do dnia (...) W okresie od zarejestrowania firmy do urodzenia dziecka nie korzystała ze zwolnień lekarskich.

Od dnia 27 września 2013 r. wnioskodawczynie zgłosiła do ubezpieczenia jak osobę współpracującą w czasie trwania urlopu macierzyńskiego swojego męża Ł. W..

Wnioskodawczynie ma wykształcenie ekonomiczne, przez 5 lat pracowała w banku. W celu sprzedaży złota i biżuterii wnioskodawczynie musiała w dniu 19 sierpnia 2013 r. zakupić kasę fiskalną za kwotę 1599,00 zł.

W dniu 4 czerwca 2013r. zawarła umowę na prowadzenie podatkowej księgi przychodów i rozchodów, ewidencji dla potrzeb podatku od towarów i usług, ewidencji środków trwałych i wyposażenia, dokonywania rozliczeń z ZUS z Zespołem Doradców (...) Sp. z o.o. w L..

Wnioskodawczynie pracowała w domu. Wykonywała zdjęcia wyrobów swoim własnym aparatem fotograficznym. W tym celu zakupiła namiot cieniowy, pożyczała lampy oświetleniowe i obiektywy. Na Allegro, już po urodzeniu dziecka utworzyła stronę E.-com, na której prezentowała wyroby jubilerskie. Stronę graficznie przygotował D. D.. W okresie przed urodzeniem dziecka poprzez strony internetowe i prywatne kontakty także prezentowała w/w wyroby, których efektem była sprzedaż 2 pierścionków znacznej wartości. W ciągu tygodnia odbywała 1-2 spotkania. Biżuterię pozyskiwała od swojego teścia, od 20 lat właściciela sklepu jubilerskiego w L., W. W., który udostępnił biżuterię po zamknięciu sklepu, następnego dnia przed jego otwarciem wyroby były zwracane. Po znalezieniu przez wnioskodawczynię nabywców wystawiał fakturę i pobierał pieniądze. Zamiarem świadka po przejściu na emeryturę jest przekazanie sklepu jubilerskiego wnioskodawczynie.

Za okres od maja do grudnia 2013r. wnioskodawczynie złożyła min. następujące dokumenty potwierdzające fakt prowadzenia przez nią działalności gospodarczej: faktury VAT Grupy (...) za pośrednictwo z grudnia 2013 r., stycznia, lutego, marca 2014 r., powiadomienie o wystawieniu biżuterii na sprzedaż na Allegro z 15, 16, 17, 21, 30, 31 grudnia 2013r. z 3, 10, 13, 14, 28 stycznia 2014r. w ilości 133 sztuk, rozliczenia podatku dochodowego za II, III kwartał 2013r., rozliczenia dochodu z remanentem i podsumowanie księgi przychodów za styczeń - grudzień 2013r., styczeń-marzec 2014r. (kwota wydatków np.202,52 zł, 506,24 zł,),

faktura VAT za czerwiec 2013r. za pieczętkę, opłata skarbową za czerwiec 2013r., faktury za biżuterię z sierpnia, września 2013r. fiskalne raporty miesięczne z sierpnia, września, grudnia 2013r., faktury VAT z lipca, sierpnia, września, października, listopada 2013r., lutego - marca 2014r. za prowadzenie ksiąg przychodów, dowody wewnętrzne, faktura VAT za namiot bezcieniowy. za kasę fiskalną, katalog biżuterii, faktury zakupu wyrobów ze złota na kwotę 1629,75 zł i 398,99 zł, faktury zakupów artykułów biurowych za 32,52 zł., opłata skarbową w kwocie 170,00 zł., składki na ZUS, opłaty bankowe.

Przedstawiony stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dowody z dokumentów oraz zeznania wnioskodawczyni i świadków. W ocenie Sądu zeznania przesłuchanych w sprawie świadków i wnioskodawczyni należy obdarzyć walorem wiarygodności. Są logiczne, spójne, wzajemnie ze sobą zbieżne. Znajdują również potwierdzenie w zgromadzonej w aktach sprawy dokumentacji.

Sąd Okręgowy orzekł, że stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007r., nr 11, poz. 74 ze zm.) obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą oraz osoby z nimi współpracujące. Natomiast art. 12 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy stanowi, że obowiązkowemu ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności (art. 13 pkt. 4 ustawy)

Organ rentowy w zaskarżonej decyzji oraz w odpowiedzi na odwołanie jako przyczynę, dla której odmówił wnioskodawczyni prawa do ubezpieczenia społecznego podał, że działalność gospodarcza była rozpoczęta dla pozoru, jej celem nie było prowadzenie jej przez oznaczony czas, lecz skonstruowanie okoliczności świadczących o jej prowadzeniu, by uzyskać prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Zamiarem wnioskodawczyni, zdaniem organu rentowego nie było rzeczywiste podjęcie aktywności w obszarze działalności edukacyjnej, nie uzyskała z tego tytułu żadnych przychodów, nie podjęła żadnych kroków, które w przyszłości miałyby jej te przychody zapewnić. W ocenie Sądu organ rentowy w istocie wywodzi swoje stanowisko z treści art. 83 § 1 kc tj. pozorności czynności prawnej. Wskazany przepis art. 83 § 1 kc mówi, iż nieważne jest oświadczenie woli złożonej drugiej stronie dla pozoru.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd Okręgowy stwierdził, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy uzasadnia przyjęcie, iż wnioskodawczyni faktycznie prowadziła działalność gospodarczą. Brak jest jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, że była ona pozorna, zarejestrowana jedynie w celu wyłudzenia świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Bezsprzeczne, zdaniem Sądu jest, że E. W. podjęła szereg realnych kroków potwierdzających prowadzenie działalności gospodarczej w postaci np. fotografowania i umieszczania na Allegro zdjęć biżuterii, zdobywanie klientów, sprzedaż kilku pierścionków, zaangażowanie biura do prowadzenia księgowości, dokonanie opłat skarbowych, bankowych.

W tym stanie rzeczy Sąd ustalił, iż wnioskodawczyni podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu emerytalnemu; rentowemu, wypadkowemu, chorobowemu z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę od dnia 28 maja 2013r.

Sąd Okręgowy powołał się na uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010r. (II UZP 1/10) wyrażającą pogląd, że ubezpieczona prowadząca pozarolniczą działalność, która przystąpiła dobrowolnie do ubezpieczenia chorobowego i w okresie tego ubezpieczenia urodziła dziecko, z chwilą ziszczenia się tego ryzyka ubezpieczeniowego nabywa prawo do zasiłku macierzyńskiego, którego wysokość zależy od zadeklarowanej przez nią kwoty stanowiącej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe - co do zasady w okresie 12 miesięcy poprzedzających nabycie prawa do zasiłku, chyba że do chwili urodzenia dziecka podlega ubezpieczeniu dobrowolnemu krócej niż 12 miesięcy, bo wtedy podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego stanowi deklarowana kwota za pełne miesiące ubezpieczenia. Ubezpieczona ma prawną możliwość podwyższenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie, wobec czego taka czynność jest legalna i nie może być kwestionowana. Zakład ma zaś obowiązek wypłacać świadczenie w wysokości 100% podstawy wymiaru zasiłku, czyli kwoty deklarowanej przez okres wynikający

z ustawy (po potrąceniu kwoty, o której mowa w art. 3 pkt 4 ustawy zasiłkowej), a przepisy ustawy nie dopuszczają w tym zakresie żadnej uznaniowości.

Sąd Okręgowy przyjął, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.).

Prawidłowo przebiegająca ciąża ubezpieczonej nie może być uznana za przeszkodę do skutecznego rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej, zwłaszcza jeśli działalność ta nie wymaga wysiłku fizycznego oraz pozwala na ustalenie elastycznych godzin wykonywania usług, a nawet świadczenie pracy we własnym domu. Samo rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej w okresie ciąży, nie jest w żadnym zakresie sprzeczne z prawem. (wyrok SA w Gdańsku z 13 marca 2013r. , III AUa 1542/12).

Sąd Okręgowy zauważył, że zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego, prowadzenie działalności gospodarczej obejmuje zarówno okresy faktycznego wykonywania usług, jak też okresy wykonywania innych czynności związanych z działalnością - takie jak poszukiwanie nowych klientów, utrzymywanie firmowego konta, wynajmowanie pomieszczeń, w których prowadzone mogą być czynności związane z działalnością, zamieszczanie ogłoszeń w prasie, załatwianie spraw urzędowych. Rozpoczęcia i zakończenia działalności gospodarczej i jej zaprzestania nie można utożsamiać tylko z konkretnymi transakcjami w ramach świadczonych usług, bo oczekiwanie na klienta, pozostawianie w gotowości do świadczenia usług jest także prowadzeniem działalności gospodarczej. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w postanowieniu z dnia 17 lipca 2003 r., II UK 111/03 (Monitor Prawa Pracy-wkładka 2004 Nr 7, poz. 16), w którym Sąd Najwyższy wskazał, iż faktyczne niewykonywanie działalności gospodarczej w czasie oczekiwania na kolejne zamówienie lub w czasie ich poszukiwania, nie oznacza zaprzestania prowadzenia takiej działalności i nie powoduje uchylecia obowiązku ubezpieczenia społecznego. W działalności gospodarczej są bowiem okresy aktywności zawodowej oraz okresy wyczekiwania na kolejne transakcje lub zamówienia, bądź poszukiwania zbytu na swoje usługi, czy też okresy remontów, napraw urządzeń, za pomocą których prowadzi się działalność gospodarczą. Prowadzący działalność sam dysponuje czasem przeznaczonym na jej wykonywanie i może go wykorzystać na bezpośrednie świadczenie usług, na czynności pomocnicze, wreszcie może swój czas wykorzystać na sprawy prywatne (leczenie, sprawy rodzinne, urlop, rozwój kariery zawodowej, itp.), sam też sobie wyznacza zadania i je realizuje na własne ryzyko i odpowiedzialność. Sam fakt, że działalność w zakresie nauki języka nie została zrealizowana, oraz że ubezpieczona postanowiła poszerzyć jej zakres nie może świadczyć o tym, że nie była ona prowadzona od 28 maja 2013 r., a jedynym jej celem było uzyskanie świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Osoba zakładająca firmę nigdy nie ma gwarancji, co do "efektów" swojej działalności. Przepisy nie zabraniają zaś dywersyfikacji usług w celu osiągnięcia wyższych dochodów. Stąd nie można wywodzić wniosków, iż rozszerzenie czy zmiana profilu prowadzonej działalności gospodarczej przesądza o tym, że działalność pierwotnie zgłoszona nie była faktycznie prowadzona. (niemal identyczny stan faktyczny w sprawie, w której Sąd Apelacyjny w Gdańsku wydał wyrok w dniu 13 marca 2013 r. III AUa 1542/12).

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art.6 ust.1 pkt 5 oraz art.13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych i ustalenie, że E. W. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podlega ubezpieczeniom społecznym emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 28 maja 2013 roku;
2. sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez uznanie, że wnioskodawczyni rzeczywiście prowadziła działalność gospodarczą i pominięcie faktu, że działalność została rozpoczęta jedynie formalnie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego;

3. naruszenie prawa procesowego art.233 kpc poprzez błędną ocenę materiału dowodowego, polegającą na pominięciu faktu, że wnioskodawczynie nie udowodniła rzeczywistego prowadzenia działalności gospodarczej.

Wnosił o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest całkowicie bezzasadna.

Sąd Okręgowy, rozpoznając odwołanie wnioskodawczynie od zaskarżonej decyzji, poczynił bardzo dokładne ustalenia w zakresie stanu faktycznego, przeprowadził dowody z zeznań świadków i wnioskodawczynie na okoliczność, czy wnioskodawczynie faktycznie podjęła działalność i w jaki sposób ją prowadziła oraz jakie były powody zmiany przedmiotu tej działalności. W uzasadnieniu wyroku bardzo dokładnie i szczegółowo przeanalizował materiał dowodowy zebrany w postępowaniu przed organem rentowym i uzupełniony przez Sądem. Sąd Apelacyjny podziela w pełni stanowisko Sądu I instancji, że dowody te wskazują, że wnioskodawczynie rozpoczęła i faktycznie prowadziła działalność, wprawdzie nie w pełnym zakresie wymielonym w zgłoszeniu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, ale również dziedzinie wynikającej z dokonanego wpisu. Wiarygodność świadków i strony nie budzi wątpliwości, zeznania są dokładne, spójne a zarazem spontaniczne. Wynika z nich nie tylko, że wnioskodawczynie od chwili zgłoszenie do ewidencji rozpoczęła działalność i ją prowadziła, ale również, że jest ona ściśle związana z działalnością prowadzoną przez teścia, który zamierza jej właśnie przekazać sklep jubilerski.

Wbrew pogładowi wyrażonemu w apelacji Sąd Apelacyjny stwierdza, że nie zachodzi zarzucana w apelacji sprzeczność ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Wbrew zarzutom apelacji Sąd pierwszej instancji przeprowadził bardzo wnikliwe postępowanie dowodowe w granicach zgłoszonych wniosków dowodowych i poczynił ustalenia faktyczne, które znajdują oparcie w przeprowadzonych dowodach, są dokładne i wewnętrznie spójne. Nie można przy tym pominąć faktu, że organ rentowy nie zgłaszał żadnych wniosków dowodowych, ani też nie podważał wiarygodności dowodów przedstawionych przez wnioskodawczynię. Sąd Apelacyjny nie dopatrył się uchybień uzasadniających zarzut przekroczenia granic zastrzeżonej dla sądu swobodnej oceny dowodów (art.233 § 1 KPC). Zastrzeżenia organu rentowego dotyczą nieistotnych kwestii nie mających związku z przedmiotem postępowania (rozważanie, czy wnioskodawczynie rozpoczęła działalność w zakresie podstawowym, czyli pozaszkolnych form edukacji) i zawierają własną interpretację faktów, nie znajdującą potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku w pełni odpowiada wymogom art.328 § 2 KPC – Sąd I instancji bardzo szczegółowo ocenił wszystkie dowody i wyjaśnił przystępnie podstawę prawną rozstrzygnięcia z przytoczeniem przepisów prawa.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela stanowisko Sądu Okręgowego. W tej sytuacji nie zachodzi potrzeba ich powtórzenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 roku II UKN 61/97 – OSNAPiUS 1998/3/104, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 roku I PKN 339/98 – OSNAPiUS 1998/24/776). Podnieść należy dodatkowo, że skarżący argumentami przytoczonymi w apelacji w żaden sposób nie podważył zasadności stanowiska Sądu pierwszej instancji. Nie można zgodzić się z tezą apelacji, że zgłoszenie do ubezpieczenia było jedynie pozorne i nie poprzedzone rozpoczęciem działalności, a działalność nie była prowadzona. Brak jest podstaw do kwestionowania ustaleń Sądu co do wartości dowodów przedstawionych przez wnioskodawczynię i w konsekwencji uznania, że dowody te potwierdzają jednoznacznie podjęcie przez wnioskodawczynię działalności od dnia wskazanego w zgłoszeniu i prowadzenie jej nieprzerwanie do dnia porodu, a nawet obecnie po zakończeniu zasiłku macierzyńskiego. Organ rentowy a priori przyjął założenie, że prowadzenie działalności było pozorne, ale w toku postępowania sądowego nie przedstawił żadnych dowodów na poparcie tej tezy, poza własnym przekonaniem, że podejmowanie działalności przez każdą kobietę w ciąży, podobnie jak zawieranie umów o pracę przez ciężarną, budzi wątpliwości, co do powodów, dla których nastąpiło zgłoszenie działalności.

W tej sytuacji bezzasadny jest również zarzut naruszenia prawa materialnego – skoro działalność była prowadzona przez wnioskodawczynię, to stanowiła tytuł obowiązkowego ubezpieczenia społecznego emerytalnego, rentowego i wypadkowego.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na mocy art.385 KPC orzekł, jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie II wyroku Sąd Apelacyjny oparł na art.98 ust.1 i 3 KPC oraz przepisach § 12 ust.2 i § 13 ust.1 pkt.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1348).